

autor
Vladimír Socha

Geniální papoušci

Jsou barevní, okouzující a často nesmírně vzácní. Pod nablýskaným peřím se ale skrývá mnohem víc, než by si dříve vědci pomysleli. Papoušci umí nejenom napodobovat zvuky, ale také abstraktně myslet a vyrábět jednoduché nástroje!

Teprve v posledních letech začínají zoologové zjišťovat, jak neobyčejně inteligentní jsou někteří ptáci, zejména pak krkavcovití a papoušci. Ne že by o chytrosti vran a papoušků nebylo nic známo již dříve, nyní však víme, že někteří opeřenci dokonce mají vyvinutou formu jakéhosi abstraktního myšlení a dokážou vyrábět jednoduché nástroje. To jasně prokázaly laboratorní testy s **vránou novokaledonskou**. Dříve se přitom předpokládalo, že podobné úrovně myšlení dosahují pouze vyšší primáti a snad ještě delfíni. Někteří papoušci se zřejmě této úrovni inteligence blíží také.

Poměrná velikost mozku zástupců obou ptačích skupin se dokonce vyrovná i vyšším primátům. Přesný rozsah jejich myšlenkových operací je samozřejmě víceméně předmětem dohadů, ale je nepochybně značný. Známá je schopnost některých druhů papoušků imitovat lidský hlas. Studie s **papoušky šedými – žako** však ukázaly, že někteří jedinci umí spojit příslušná slova i s jejich významem a **dokonce vytváří jednoduché věty**. Největšími papouščími talenty se stali **Alex** (1976–2007) a **N'kisi**, který má slovní zásobu o 950 výrazech.

Obvykle se ale papoušci naučí reprodukovat víc než několik desítek slov.

■ Papoušek šedý – žako prokazuje při vědeckých pokusech mimořádnou inteligenci

Opeření pěvci operet

Spektrum hlasových schopností papoušků je však ještě mnohem pestřejší – někteří umí zazpívat celé árie, dokážou napodobit smích a pláč nebo třeba kýčání. Je samozřejmé, že ptáci se málokdy naučí chápat význam nových slov. Dobře známé jsou komické situace, kdy papoušci odposlouchají například **vulgární výrazy a používají je v nevhodnou chvíli** – třeba před návštěvníky v domě majitelů.

Typickým rysem papoušků je schopnost učit se, a to již od velmi útlého věku. Zejména jde o osvojování si sociálních vazeb a komunikace. Významnou úlohu přitom zastává hra, napomáhající rozvíjet motorické schopnosti i modelové situace hledání potravy, souboje nebo úniku před predátory. Papoušci však potřebují stálou přítomnost podnětů, aby své duševní schopnosti mohli plně rozvinout.

Napodobování lidské řeči, hlasů jiných zvířat i mnoha jiných zvuků je vlastní mnoha druhům papoušků. Již zmíněný papoušek šedý jménem **Alex** byl cvičen k tomu, aby dokázal vlastními slovy **označit nějakou věc, popsat ji, spočítat množství a do-**

▲ **Ara hyacintový, největší papoušek na světě**

Mezi další skvělé imitátory lidského hlasu patří jihoameričtí papoušci rodu *Amazona*, které právě jejich obliba coby mluvících společníků v jejich přirozeném prostředí často ohrožuje, protože se stali **oblíbeným vývozním artiklem**. Velmi inteligentní druh je také **nestor kea** z Nového Zélandu. Dominantní jedinci

básník **Rúmi** (asi 1207–1273) o starobylém výcviku mluvících papoušků, který měl v jeho době nepochybně již dlouhou tradici. Legenda praví, že si tyto opeřence dovezl do Evropy sám dobyvatel **Alexandr Veliký** v průběhu 4. století př. n. l. Již tehdy byli papoušci zřejmě chováni v zajetí.

Jejich místo v lidské historii ale sahá ještě dál. Zmínováni se o nich již starověcí literáti (včetně římského básníka Ovidia) a mnohé kultury starověkého a středověkého světa využívaly barevného opeření papoušků při slavnostech a náboženských obřadech. Peří sloužilo také jako ozdoba čelenek a obřadních oděvů náčelníků nebo šamanů. Zálibu v papoušcích měli jak dávní Polynésané, tak i kultury předkolumbovské Ameriky. Pro příslušníky předindických Močiků na území dnešního Peru byli papoušci i jiní opeřenci dokonce **posvátnými zvířaty**, která často zobrazovali na svých uměleckých výtvech. Významnou úlohu hrají papoušci také v buddhistické literární tradici. ■

Papoušci ovládají až 950 slov a rozlišují mezi minulým a přítomným časem

konce i zodpovědět složitou otázku typu „kolik je rudých čtverců?“, a to s více než osmdesátiprocentní úspěšností. Talentovaní jedinci dokážou používat slova vynalézavým způsobem a **rozlišují dokonce i přítomný a minulý čas**. Papoušci nemají hlasivkové vazy, proto vytváří a modulují slova jinak než lidé. Hlas se jim vytváří při průchodu vydechovaného vzduchu rozdvojenou průdušnicí. Když se mění její šířka a tvar, mění se také hloubka vydávaných zvuků.

▼ **Nestor kea. Žádný fešák, zato chytrý. Umí donutit ostatní, aby mu sloužili**

tohoto druhu údajně **dokážou nutit ostatní, aby jim sloužili** (například připravovali potravu). Je však třeba zmínit, že mnohé druhy papoušků schopnost napodobování hlasů vůbec nevykazují.

Mazlíčci po staletí

Je zajímavé, že u papoušků šedých je schopnost imitace hlasů tak výrazná, že si jich pro tuto vlastnost cenili a jako obchodní artikl využívali například již středověcí obyvatelé blízkovýchodních zemí. V polovině 13. století píše perský

Pozor, hoří!

Patnáctého února 2011 obletěla média zpráva o příhodě, která téměř stála pětadvacetiletou Britku Shannu Sexton z hrabství Devon duševní zdraví. **Sedm dní totiž musela žít v bytě, ve kterém bylo neustále slyšet houkání požárního alarmu.** Její alarm však byl vypnutý. S problémem si neporadil ani přivolaný opravář. Až po týdnů si Shanni

náhodou všimla papouška poletujícího v zahradě, a jak se brzy přesvědčila, **byl to právě on, kdo bez přestání houkal.** Tříletý Sammi totiž utekl sousedce, která už ho mezitím oplakala. „*Vždycky si liboval ve zvláštních zvucích z okolí a asi se mu zalíbilo, když jsem jednou spálila toust a spustila alarm,*“ vyhlásila příhodu jeho šťastná majitelka.